

Посібник для заснування громадського об'єднання

House of
Resources
Berlin

Коли люди об'єднуються для спільної діяльності чи проєктів, виникають юридичні питання. Це стосується, наприклад, відповідальності та права на прийняття спільних рішень залученими особами. Ця співпраця врегульована на законодавчому рівні. Але її можна також додатково урегулювати за допомогою угод. При заснуванні громадської організації існують також певні процедури та правила.

Якщо ми не хочемо взагалі нічого регулювати при заснуванні громадського об'єднання?

Якщо об'єднання не має особливих положень, воно зазвичай розглядається як GbR (Gesellschaft bürgerlichen Rechts/Цивільно-правове товариство). GbR може також позначатися як BGB-Gesellschaft. При цьому всі учасники мають однакові права та обов'язки. Вони також несуть відповідальність за борги товариства. Крім того, таке товариство автоматично розпускається у разі виходу одного з учасників.

УГОДИ- ЦЕ ВАЖЛИВО!

Навіть якщо учасники не врегульовують свою співпрацю договорами, застосовуються правові норми. Однак вони часто не є оптимальними. Перш за все, слід пам'ятати, що договори (в тому числі статuti об'єднань) укладаються на випадок виникнення суперчок! Поки всі згодні, домовленості можуть бути змінені в будь-який час. Якщо виникає суперечка, це може поставити під загрозу втілення проєкту, оскільки часто приводом суперечок є гроші.

Неприбуткова організація – це доцільна форма юридичної реєстрації, більшість представників/членів хоче реалізувати проєкт, який не стосується переважно комерційної діяльності.

Саме тому є сенс при поданні таких проєктів на отримання фінансування, спочатку створити міцну правову базу. Зареєстроване об'єднання у статuti неприбуткової громадської організації (НГО) – це доречний вибір, якщо:

- ✓ більша кількість людей об'єднується з некомерційною метою;
- ✓ вступ до організації та вихід з неї має бути нескладним.

Чому доцільно зареєструвати неприбуткову організацію (НГО)?

Переваги:

- ✓ Учасники не несуть відповідальності за договірними зобов'язаннями НГО, тому що вони захищені на законодавчому рівні.
- ✓ НГО може мати власну назву, може укладати договори (через своє правління).
- ✓ НГО – це некомерційна юридична особа (GbR – товариство, наприклад, може мати прибуток).
- ✓ Члени мають рівні права та обов'язки, це стосується, перш за все, спільного прийняття рішень.
- ✓ Витрати на заснування не є високими.

Недоліками є:

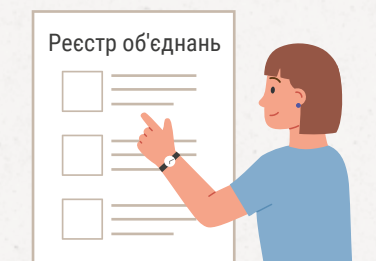
- ✗ НГО не може бути переважно економічно активною (наприклад, керувати рестораном або магазином).
- ✗ До неї має входити щонайменше 7 членів.
- ✗ Необхідно розробити статут та зареєструвати об'єднання в реєстрі об'єднань.

ЩО ТАКЕ РЕЄСТР ГОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ?

Реєстр громадських об'єднань є публічним реєстром, який ведеться в місцевому суді міста або району. Зокрема, вноситься назва громадської організації та імена членів правління. Зареєстровані об'єднання отримують витяг з реєстру як підтвердження який їм потрібен, наприклад, для відкриття банківського рахунку.

Варто заснувати неприбуткову громадську організацію (НГО), особливо якщо об'єднання хоче отримувати грантові кошти для втілення своїх ініціатив.

Скільки коштує заснувати НГО?

Реєстрація об'єднання в дільничному суді Берліна наразі коштує 75 євро. Нотаріальні витрати на засвідчення та процедуру внесення до реєстру становлять близько 70 євро.

Подальших витрат немає, якщо тільки ви не наймаєте юриста для складання або перевірки статуту.

Якщо після заснування вносяться зміни, наприклад, зміна правління, зміни до статуту, оплата послуг повинна бути здійснена знову.

Громадське об'єднання без статусу юридичної особи

Об'єднання без статусу юридичної особи (не має права бути учасником цивільно-правових відносин) є досить поширеним явищем. Воно також може, як і товариство (GbR), створитися "автоматично", якщо будуть виконані наступні умови:

- ✓ Є керівництво, тобто хтось, хто піклується про організацію.
- ✓ Задіяно щонайменше три особи.
- ✓ Об'єднання не припиняє свою діяльність при зміні членів.
- ✓ Об'єднання має власну назву.

З юридичної точки зору, незареєстроване об'єднання має такий самий статус, як і зареєстроване, якщо воно не займається господарською, економічною діяльністю.

Головні недоліки об'єднання без статусу юридичної особи:

- ✗ Члени об'єднання несуть особисту відповідальність, якщо об'єднання веде господарську, економічну діяльність.
- ✗ Неможливість відкриття рахунку в банку.
- ✗ Заявки на отримання фінансування проектів будуть зазвичай відхилені грантодавцями.

Тому краще заснувати об'єднання зі статутом.

Зареєстроване об'єднання без статусу юридичної особи має сенс, якщо об'єднання переміщує лише невелику суму грошей і не організовує заходи, або не здійснює комерційну діяльність.

Етапи створення НГО

Реєстрація об'єднання та отримання статусу неприбутковості може не відбутися через дрібні формальності. Саме тому варто при реєстрації НГО звернутися за професійною допомогою.

Для заснування НГО необхідно щонайменше три члени, а для внесення до реєстру об'єднань – сім. Після реєстрації об'єднання, кількість його членів не повинна бути менше трьох, інакше об'єднання буде вилучено з Реєстру неприбуткових установ.

Процес реєстрації відбувається наступним чином:

- 1 Бажачі створити громадську організацію повинні розробити статут. Він містить найважливіші положення для спільної роботи в організації. Для того, щоб об'єднання могло бути зареєстроване, суд, який веде реєстри, вимагає виконання певних умов.
- 2 Якщо об'єднання має намір стати неприбутковою організацією, статут обов'язково повинен бути направлений до податкової інспекції для перевірки перед подачею заяви до реєстру об'єднань. Податкова інспекція безкоштовно перевіряє, чи може об'єднання отримати статус неприбутковості.
- 3 Зацікавлені сторони проводять перші збори (установчі збори), під час яких буде:
  - ✓ прийнято рішення про створення об'єднання;
  - ✓ затверджено статут;
  - ✓ обрано членів правління.
- 4 Статут повинен бути підписаний щонайменше 7 членами об'єднання.
- 5 Протокол про затвердження рішення про створення об'єднання та членів правління має бути у наявності.
- 6 Обраним членам правління необхідно з'явитися для реєстрації об'єднання зі статутом та протоколом про заснування до нотаріуса, який засвідчує заснування об'єднання та подає на реєстрацію до Реєстру неприбуткових організацій.
- 7 Якщо реєстраційний суд не знайде помилок у статуті та протоколі, об'єднання буде внесено до реєстру та отримує витяг з реєстру як підтвердження юридичної реєстрації.

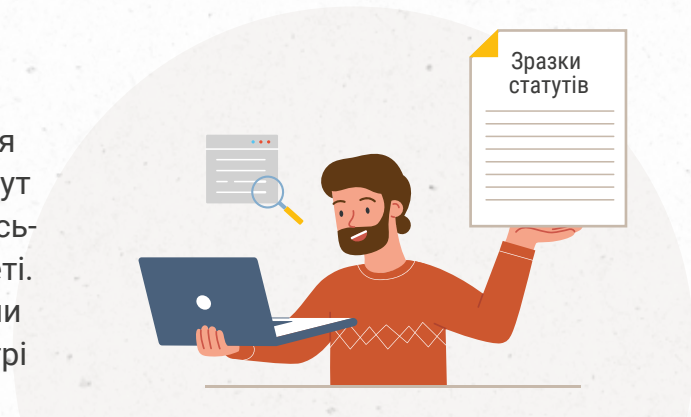
Статут

Для розробки статуту не обов'язково потрібна допомога юриста. Типові статuti які є у відкритому доступі, як правило, є гарними зразками для орієнтування. Також корисно буде почитати статут об'єднання зі схожою діяльністю. Багато громадських організацій публікують свої статuti в інтернеті. До речі, ви не зможете ознайомитися зі статутами зареєстрованих громадських організацій в реєстрі об'єднань, якщо не наведете поважну причину.

Статут повинен містити наступну інформацію та положення:

- ✓ Назва організації.
- ✓ Місцезнаходження (вказати тільки територіальне місцезнаходження, назву вулиці та номер будинку вказувати не потрібно).
- ✓ Положення про реєстрацію.
- ✓ Мета (цілі) створення.
- ✓ Прийняття та виключення членів організації.
- ✓ Членські внески.
- ✓ Засвідчення рішень (ведення протоколу зборів).
- ✓ Формування складу правління.
- ✓ Скликання загальних зборів (коли і як).

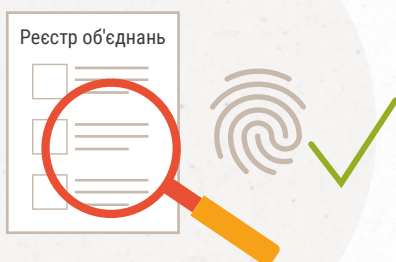
Якщо будь-яка з цих складових відсутня, суд відмовляє в реєстрації об'єднання. Крім того, статут повинен містити розділ, який пояснює, якій іншій неприбутковій організації будуть передані кошти у разі її ліквідації.

Статут об'єднання

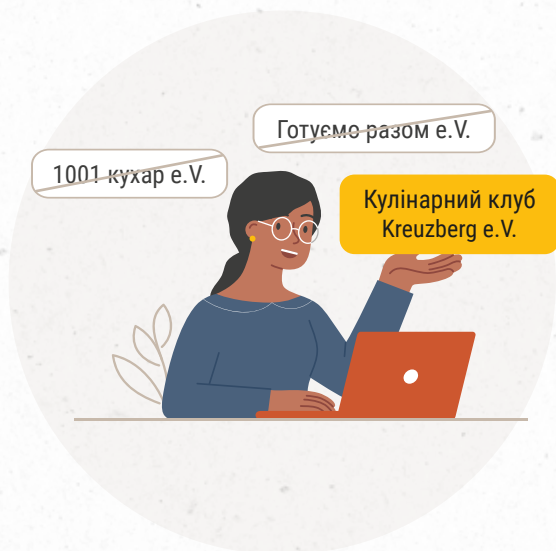
- § Назва об'єднання
- § Юридична адреса
- § Реєстрація в Реєстр об'єднань
- § Мета асоціації
- § Вступ та вихід
- § Членські внески
- § Протокол
- § Голова або члени правління
- § Загальні збори членів організації

Назва організації

Назва організації повинна відрізнятися від інших об'єднань у реєстраційному окрузі. Вона також не повинна вводити в оману (наприклад, щодо характеру діяльності та розміру об'єднання).

Зауважимо, що реєстрація назви не є підставою для її захисту з юридичної точки зору. Порушення законодавства про право на назву чи торговельну марку може не тільки спричинити необхідність подальшої зміни назви, але й до значних позовів про відшкодування збитків. Тому ретельно перевірте, чи не використовується майбутня назва вашої організації іншими юридичними особами.

Керівний орган громадської організації

Керівний орган громадської організації не тільки керує організацією, але і укладає всі юридичні угоди від її імені. Він має складатися щонайменше з однієї особи, наприклад, голови правління, та обирається на загальних зборах членами організації.

Склад керівного органу має бути закріплений у статуті. У більшості випадків до складу правління входить від однієї до п'яти осіб.

Статут повинен передбачати чи уповноважені члени правління представляти об'єднання індивідуально або спільно, тобто чи можуть окремі члени укладати угоди від імені всього об'єднання. Наприклад, можна передбачити, що двоє з трьох членів правління спільно представляють організацію, а саме лише два члени правління можуть укладати договори від імені організації.

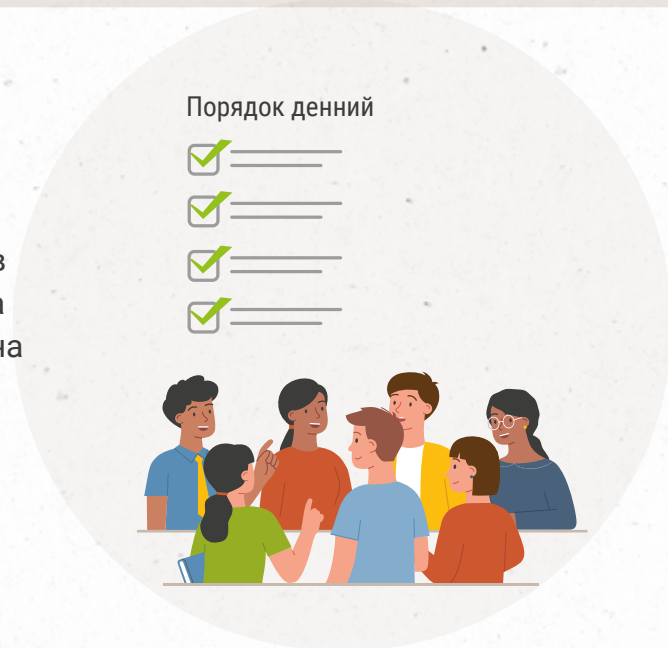
Статут не повинен передбачати занадто велику кількість членів правління. Зазвичай достатньо двох людей.

Загальні збори членів організації

Загальні збори приймають всі основні рішення в громадській організації. До них відносяться, наприклад, обрання правління, внесення змін до статуту або звільнення правління. Коли і як часто проводяться загальні збори, можна врегулювати в статуті. В іншому випадку рішення приймає голова або члени правління. Голова запрошує учасників на засідання та формує порядок денний.

Важливим у запрошенні є порядок денний. Дійсні рішення можуть бути прийняті лише з питань порядку денного, зазначених у запрошенні (якщо статутом не передбачено інше).

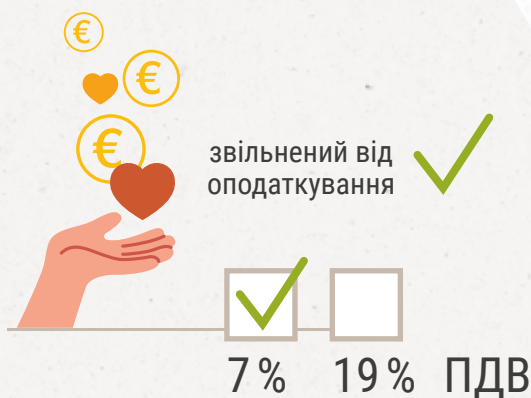
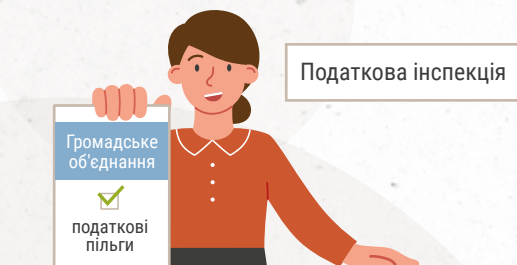

Статус неприбутковості

Громадські організації не стають автоматично неприбутковими, тільки тому що вони внесені в реєстр громадських формувань. Це також не має жодного відношення до процесу реєстрації організації. Статус неприбутковості (точніше: податкова пільга) – це суто податкове питання. Він надається та засвідчується податковою інспекцією за заявою.

Статус неприбутковості має переважно податкові переваги. Найважливіші з них:

- ✓ Низка фінансових надходжень організації залишається неоподаткованою.
- ✓ Знижена ставка ПДВ (7 % замість 19 %) застосовується до певних послуг.
- ✓ Об'єднання може видавати квитанції про пожертвування (Zuwendungsbestätigungen). Пожертви можуть бути вирахувані з податків при поданні податкової декларації благодійником. Таке відрахування збільшує мотивацію до пожертвування і, таким чином, збільшується також обсяг пожертвувань для громадських об'єднань.

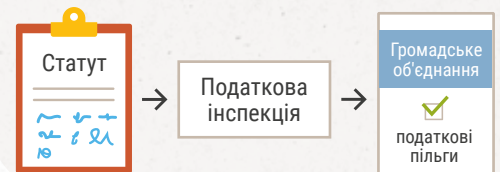
Багато грантів надаються лише неприбутковим організаціям.

Однак, статус неприбутковості пов'язаний насамперед з наступними вимогами:

- ✓ обмеження щодо використання коштів;
- ✓ обмеження господарської діяльності;
- ✓ суворі обмеження на виплати членам організації;
- ✓ розширені бухгалтерські зобов'язання.

З цієї причини слід заздалегідь ретельно вивчити, чи дійсно статус неприбутковості є доцільним для об'єднання. Не для кожної організації це має сенс.

Заява про отримання статусу неприбутковості подається до відповідної податкової установи (Finanzamt). Для цього об'єднання має подати свій статут. Якщо вимоги дотримані, податкова спочатку надасть тимчасове звільнення (максимум на 18 місяців). Як підтвердження організація отримує повідомлення від податкової про звільнення від сплати податків. Після подання першої податкової декларації звільнення надається на три роки наперед.

Статус неприбутковості є обов'язковим, якщо об'єднання хоче видавати квитанції благодійникам за їх пожертви. Багато грантових коштів також доступні лише неприбутковим організаціям.

Громадські об'єднання та податки

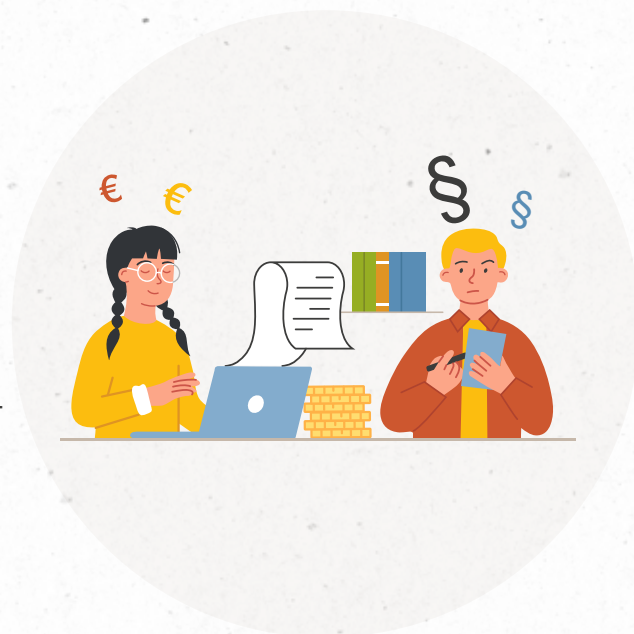

Якщо об'єднання прагне отримати статус неприбутковості, йому доведеться мати справу з податковою одразу після заснування.

Громадська організація, як і будь-який бізнес, стає зобов'язаною сплачувати податки, коли вона має відповідний дохід або прибуток. Членські внески, пожертвування та грантові кошти звільняються від оподаткування.

Однак більшість інших доходів (наприклад, від продажу продуктів харчування та напоїв, вхідних квитків, доходів від реклами тощо), як правило, підлягають оподаткуванню.

Співіснування доходів, які по-різному розглядаються для цілей оподаткування, робить оподаткування (а отже, і бухгалтерський облік) неприбуткових об'єднань досить складним – принаймні, коли об'єднання має різні джерела доходу.

ВАЖЛИВО: Об'єднання повинні приділяти пильну увагу своїм податковим зобов'язанням. Податкова може притягнути правління організації до персональної відповідальності, якщо об'єднання не виконує своїх зобов'язань.

Пожертви

Заяву для отримання статусу неприбутковості часто подають насамперед для того, щоб об'єднання могло видавати квитанції благодійникам про отримання пожертвування. Однак, об'єднання може зробити це лише після того, як отримає повідомлення про звільнення від сплати податків від податкової.

Для розписок про пожертвування необхідно використовувати офіційний зразок тексту від податкової. Розрізняють пожертвування у грошовій формі та в натуральній формі.

Громадська організація несе відповідальність за неправильно оформлені квитанції про пожертвування та за нецільове використання пожертвувань. Саме тому правління має особливо ретельно контролювати надходження коштів та фінансову звітність.

На що ще потрібно звернути увагу

У Німеччині існує багато правових норм та вимог до звітності, коли організація займається господарською діяльністю.

Якщо доходи та надлишки генеруються в результаті економічної діяльності, як правило, необхідна реєстрація підприємницької діяльності.

Для продажу продуктів харчування та напоїв, особливо алкоголю потрібна відповідна ліцензія. Якщо виконується або використовується музика, необхідно повідомити про це GEMA (Товариство прав на музичне виконання та механічне відтворення) та сплатити відповідні платежі за користування.

Якщо 50% (або більше) членів правління об'єднання не є громадянами ЄС, про об'єднання необхідно повідомити поліцію відповідно § 14 Закону про об'єднання, як про об'єднання іноземних громадян протягом 2 тижнів з моменту реєстрації відповідно.

Кожен, хто засновує об'єднання, повинен знати про це, оскільки за порушення можуть бути накладені штрафи.

Об'єднання також повинно мати страхування від відповідальності за заподіяння шкоди іншим особам (Vereinshaftpflichtversicherung). Доцільно звернутися за консультацією з цього питання.

* Термін "об'єднання іноземних громадян" визначений в Законі про об'єднання громадян і тому також використовується в цьому документі. Однак House of Resources критично ставиться до терміну "іноземець", оскільки він в основному стосується людей, які перебувають за кордоном, і не звучить так, ніби чийсь центр життя знаходиться в Німеччині. Однак є багато людей, які живуть тут роками, а то й десятиліттями без німецького паспорта чи паспорта ЄС.

 → Торгова ліцензія

 → Ліцензія на ресторан

 → Німецька спілка GEMA
(Товариство з управління правами на публічне виконання та механічне відтворення музики)

Громадське об'єднання іноземців
Подати заяву на реєстрацію

Багато нормативних актів, що регулюють діяльність підприємств, також застосовуються до об'єднань. Наприклад, вони повинні мати ліцензію, якщо регулярно продають їжу та напої або проводять заходи. Часто для цього вимагається реєстрація підприємницької діяльності.

Пам'ятка про реєстрацію громадської організації

- ✓ **Визначити 7 членів-засновників.**
- ✓ **Визначитися з назвою об'єднання.**
- ✓ **Розробіть статут.**
- ✓ **Надіслати статут до податкової інспекції для (необов'язкової) попередньої експертизи (час обробки приблизно 4-6 тижнів).**

Після того, як статут пройде попередню експертизу в податковій інспекції:

- ✓ **Провести установчі збори.**
Хоча офіційне запрошення на установчі збори не вимагається, ці збори повинні бути підготовлені точно так само, як і майбутні (обов'язкові) щорічні загальні збори: Дотриматись форми запрошення та строків, підготувати протокол установчих зборів, призначити секретаря, обрати правління, можливо обрати інші органи (всі ті, що зазначені в статуті), прийняти та підписати статут, скласти список присутніх членів-засновників, скласти список членів правління.
- ✓ **Нотаріальне засвідчення підписів членів правління нотаріусом.**
- ✓ **Заява до місцевого суду Шарлоттенбурга про реєстрацію громадської організації (може бути зроблено нотаріусом).**
Документи: заява про реєстрацію об'єднання, статут, протокол про заснування направити до суду.

Після отримання витягу з реєстру об'єднань у місцевому суді:

- ✓ **Звернення до податкової інспекції для визнання неприбутковою організацією.**
з наступними документами: заява про звільнення від сплати податку на прибуток, статут, протокол про створення, витяг з реєстру, список адрес ради директорів, анкета для податкової реєстрації (термін розгляду – близько 2–3 тижнів).
- ✓ **після отримання повідомлення про звільнення.**
від податкової можна вільно відкривати рахунок, приймати пожертви та субсидії.
- ✓ **Організацію створено! ☺**

Корисні посилання

- ✓ **Зразок установчого протоколу**
https://www.bmj.de/SharedDocs/Downloads/DE/Formulare/Muster_eines_Gruendungsprotokolls.html
- ✓ **Зразок статуту**
https://www.bmj.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/Formulare/Mustersatzung_eines_Vereins.html
- ✓ **Посібник з права громадських об'єднань**
https://www.bmj.de/SharedDocs/Publikationen/DE/Leitfaden_Vereinsrecht.html
- ✓ **Інформація про реєстрацію в місцевому суді**
<https://service.berlin.de/dienstleistung/326808/>
- ✓ **Vereinsknowhow Verlags- und Service UG**
www.vereinsknowhow.de
- ✓ **Питання та відповіді про податки в громадських об'єднаннях**
<https://www.berlin.de/sen/finanzen/steuern/informationen-fuer-steuerzahler-/faq-steuern/artikel.9064.php>
- ✓ **Інформація про роботу в громадській організації**
<https://www.buergergesellschaft.de/praxishilfen/arbeit-im-verein>

ГЛОСАРІЙ

НГО та Реєстр громадських об'єднань

e. V. означає зареєстрована неприбуткова громадська організація (НГО). Об'єднання набуває статусу юридичної особи з моменту внесення його до реєстру об'єднань у відповідному місцевому суді. Після цього об'єднанню надається суфікс e.V. і воно отримує так званий витяг з реєстру об'єднань та власний реєстраційний номер об'єднання.

Корпоративна організація та юридична особа

Громадська організація належить до організаційно-правової форми – корпорації. Це об'єднання осіб для досягнення спільної мети, яке як юридична особа має власну правоздатність і представлене органами об'єднання. Члени громадської організації іменуються фізичними особами, сама організація є юридичною особою.

Статус неприбутковості

Об'єднання, діяльність яких слугує суспільному благу, визначаються як неприбуткові. Цілями некомерційної діяльності можуть бути, серед іншого, сприяння освіті та вихованню, мистецтву та культурі або охороні навколишнього середовища, захисту тварин та збереженню природи, сприяння розвитку інтернаціональних відносин, толерантності у всіх сферах культури та ідеї міжнародного взаєморозуміння або сприяння молоді та допомога людям похилого віку. Вимоги (цілі) для отримання статусу

неприбутковості викладені в §§ 51-68 Податкового кодексу Німеччини (АО). Заява про отримання статусу неприбутковості подається до податкової інспекції. У разі позитивного рішення об'єднання отримує так зване повідомлення про звільнення. Статус неприбутковості має наступні переваги для об'єднань, такі як податкові пільги, можливість збору пожертв та отримання грантових коштів.

Податковий кодекс (ПК)

Податковий кодекс (Abgabenordnung) Німеччини містить важливі параграфи щодо оподаткування об'єднань та неприбуткового статусу об'єднань. У ньому законодавчо визначено, які цілі можуть вважатися неприбутковими.

Повідомлення про звільнення від оподаткування

У ньому зазначено, що асоціація звільнена від сплати податку на прибуток, тобто, є неприбутковою організацією. Він засвідчує точну мету (= який(і) розділ(и) податкового кодексу), для якої(их) об'єднанню надається статус неприбуткової організації. У разі новоствореної НГО свідоцтво діє (тимчасово) протягом 3 років з дати його видачі. Протягом цього періоду має бути проведена перша податкова перевірка, яка може тривати 1 або 2 роки. У подальшому період перевірки може бути продовжений до 3 років, якщо об'єднання не веде комерційної діяльності. Повідомлення про звільнення, у разі його видачі, дійсне протягом 5 років з дати видачі. Для того, щоб

отримати таке повідомлення, об'єднання має подати до податкової інспекції декларацію з податку на прибуток разом з розрахунком надлишку, а також звіт про діяльність та декларацію про активи та пасиви.

Загальні збори членів громадської організації

Загальні збори є другим обов'язковим органом, поряд з виконавчим комітетом, необхідним для існування та функціонування об'єднання. Загальні збори є структурою асоціації, в якій члени приймають основоположні рішення для асоціації. Формальності роботи загальних зборів, умови запрошення учасників на загальні збори, регламент порядку денного та голосування по ньому мають бути чітко врегульовані в статуті.

Статут

Об'єднання, яке хоче бути внесеним до реєстру об'єднань, щоб стати "e. V.", повинно мати статут. Тому статут часто називають "основним законом" об'єднання. Завданням громадської організації є розробка статуту та його змісту, який відповідає меті організації. У ньому викладені основні положення, а також порядок функціонування громадської організації.

Об'єднання може значною мірою самостійно формулювати правову основу для положень та обов'язків своїх членів, а також для своєї організаційної структури. Статут є основним правовим документом.

Члени правління

Виконавчий комітет обирається на установчих зборах, а потім затверджується або перебирається щорічно загальними зборами. Як і загальні збори, правління є одним з обов'язкових органів об'єднання. Без правління громадська організація не може діяти, а отже, не може існувати. Правління представляє громадську організацію в суді та поза ним і веде справи. BGB (Цивільний кодекс Німеччини) розглядає голову або членів правління громадської організації як законного представника. Зважаючи на важливість керівничого органу для організації, ця сфера має бути всебічно врегульована в статуті, оскільки відповідних базових положень BGB, як правило, недостатньо. Це стосується як обрання і складу, так і повноважень членів правління.

Видавець

House of Resources
Marchlewskistraße 27
10243 Berlin

Тел. (030) 23 98 93 91
Факс (030) 2 79 01 26
kontakt@house-of-resources.berlin
www.house-of-resources.berlin
www.facebook.com/HoRBerlin

Авторство

Вольфганг Пфеддер (експерт з питань права
громадських об'єднань, засновник та оператор
веб-сайту www.vereinsknowhow.de)

Команда з Палати ресурсів Берліна

Макет: Корнелія Агель, sevenminds.de

Gefördert durch:

Bundesministerium
des Innern, für Bau
und Heimat

aufgrund eines Beschlusses
des Deutschen Bundestages